

Nr 140.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1943 (nr 458) om inskränkning med hänsyn till försvaret i rätten att avverka skog; given Stockholms slott den 25 februari 1944.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed jämlikt § 87 regeringsformen föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1943 (nr 458) om inskränkning med hänsyn till försvaret i rätten att avverka skog.

GUSTAF.

Thorwald Bergquist.

F ö r s l a g

till

L a g

angående fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1943 (nr 458) om inskränkning med hänsyn till försvaret i rätten att avverka skog.

Härigenom förordnas, att lagen den 30 juni 1943 om inskränkning med hänsyn till försvaret i rätten att avverka skog, vilken lag gäller till och med den 30 juni 1944, skall äga fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1945.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 18 februari 1944.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, QUENSEL, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF, RUBBESTAD.

Efter gemensam beredning med cheferna för försvars-, finans-, ecklesiastik- och jordbruksdepartementen anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Bergquist, fråga om *fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1943 om inskränkning med hänsyn till försvaret i rätten att avverka skog* samt anför därvid följande.

I 1 § första stycket lagen den 30 juni 1943 (nr 458) om inskränkning med hänsyn till försvaret i rätten att avverka skog stadgas, att länsstyrelsen, när så erfordras med hänsyn till rikets försvar, äger meddela förbud mot att utan tillstånd av skogsvårdsstyrelsen avverka skog inom område som länsstyrelsen bestämmer. Vad sålunda stadgas skall enligt andra stycket av samma paragraf ej äga tillämpning å kronan tillhörig skogsmark som står under domänstyrelsens förvaltning. Tillstånd att utan hinder av länsstyrelsens förbud företaga avverkning inom område som avses i 1 § första stycket må enligt 2 § av skogsvårdsstyrelsen meddelas allenast om det kan ske utan väsentligt men för försvaret. Innan skogsvårdsstyrelsen meddelar beslut med anledning av ansökan om tillstånd till avverkning, skall styrelsen, därest tvekan kan råda huruvida tillstånd må meddelas, inhämta yttrande av myndighet som Konungen bestämmer. Underrättelse om meddelat tillstånd till avverkning skall enligt 3 § ofördröjligen tillställas samma myndighet. Vid meddelande av tillstånd äger skogsvårdsstyrelsen uppställa erforderliga villkor om utsyning eller om utmärkande på marken av visst område, där avverkning får företagas.

I lagen upptagas vidare bestämmelser om gottgörelse av kronan i vissa fall, om påföljd av avverkning i strid mot vad enligt lagen föreskrivits samt om klagan över skogsvårdsstyrelsens beslut m. m.

Lagen, som trädde i kraft den 1 juli 1943, gäller till och med den 30 juni 1944.

Vissa bestämmelser angående tillämpningen av lagen ha meddelats genom

kungörelse den 30 juni 1943 (nr 545), ändrad genom kungörelse den 29 oktober 1943 (nr 758). Sålunda gäller, att länsstyrelsen vid prövning av fråga om meddelande av förbud enligt lagen skall samråda med chefen för försvarsstaben. Framställning om meddelande av sådant förbud må göras av, förutom chefen för försvarsstaben, annan militär befälhavare eller militär förvaltningsmyndighet. Innan förbud meddelas bör länsstyrelsen, där så utan olägenhet kan ske, inhämta yttrande från skogsvårdsstyrelsen eller annan myndighet, under vars inseeende skogsmarken står. I synnerligen brådskande fall bör dock förbud omedelbart meddelas i avvaktan på länsstyrelsens slutliga beslut i ärendet. Meddelat förbud bör, där så lämpligen kan ske, delgivas ägare av skogsmark, som omfattas av förbudet, genom rekommenderat brev. Omfattar förbudet större område, bör det inlagas i länskungörelserna och tidning inom orten så ock anslås på lämplig plats i orten. Underrättelse om förbudet skall därjämte tillställas skogsvårdsstyrelsen och kristidsstyrelsen.

Sådant yttrande över ansökan om tillstånd till skogsavverkning, som skogsvårdsstyrelsen enligt 2 § i lagen i tveksamma fall skall inhämta, skall avgivas av chefen för försvarsstaben eller annan militär myndighet som denne bestämmer. Chefen för försvarsstaben eller, efter uppdrag av honom, annan militär myndighet skall tillika på framställning av skogsvårdsstyrelse, i den mån så kan ske, lämna upplysningar angående de områden, beträffande vilka yttrande som nyss nämnts bör inhämtas innan ansökan om tillstånd till avverkning prövas, så ock de uppgifter som eljest lämpligen kunna meddelas till ledning för skogsvårdsstyrelsens prövning.

I fråga om tillämpningen av lagen har *chefen för försvarsstaben* lämnat följande uppgifter.

Chefen för försvarsstaben har tillställt vederbörlig länsstyrelse kartor, på vilka de områden angivits, för vilka med hänsyn till försvaret inskränkning bör göras i rätten att avverka skog. I den mån ytterligare inskränkning kräves göres i regel framställning härom av chefen för flygvapnet, militärbefälhavare, marindistriktschef (i vad rör marint försvarsområde) och militär förvaltningsmyndighet direkt hos länsstyrelse.

Chefen för försvarsstaben har uppdragit åt vederbörande försvarsområdesbefälhavare att mottaga framställning från skogsvårdsstyrelse om yttrande angående avverkningstillstånd. Därest försvarsområdesbefälhavare icke anser hinder möta, återställas handlingarna med uppgift härom. I annat fall insändas handlingarna jämte yttrande av försvarsområdesbefälhavaren i tjänsteväg till försvarsstabschefen, varvid militärbefälhavarens (marindistriktschefens) yttrande bifogas. Därest avverkningen berör anläggning tillhörande marinen utanför marint försvarsområde, flygvapnet eller militär förvaltningsmyndighet, överlämnar försvarsområdesbefälhavaren handlingarna till ifrågavarande myndighet, vilken, därest den ej anser hinder möta, återställer handlingarna till försvarsområdesbefälhavaren men i annat fall insänder dem med yttrande till försvarsstabschefen.

Den omfattning, i vilken lagen tillämpats, framgår av följande tabell, i vilken överslagsvis upptagits den yta i kvkm, för vilken chefen för försvarsstaben begärt förbud att företaga avverkning utan skogsvårdsstyrelsens tillstånd.

Blekinge län	480	Norrbottnens län	1 880
Gotlands län	90	Skaraborgs län	180
Gävleborgs län	100	Stockholms län	580
Göteborgs och Bohus län	300	Södermanlands län	80
Hallands län	20	Uppsala län	30
Jämtlands län	400	Värmlands län	520
Jönköpings län	24	Västerbottens län	280
Kalmar län	65	Västernorrlands län	630
Kopparbergs län	260	Västmanlands län	170
Kristianstads län	220	Älvsborgs län	270
Kronobergs län	125	Örebro län	25
Malmöhus län	140	Östergötlands län	250

Lagen har tillämpats endast en kort tid. De första förbuden mot avverkning utan skogsvårdsstyrelsens tillstånd utfärdades under sista kvartalet 1943, och vissa länsstyrelser ha ännu icke hunnit utfärda begärda förbud. Några erfarenheter angående lagen och dess tillämpning föreligga därför icke.

I skrivelse till Konungen den 9 februari 1944 har *stiftsnämnden i Härnösand* anfört bland annat följande.

I lagen den 30 juni 1943 (nr 458) har föreskrivits att länsstyrelsen äger meddela förbud mot att utan tillstånd av skogsvårdsstyrelsen avverka skog inom område, som länsstyrelsen bestämmer, när så erfordras med hänsyn till rikets försvar. Detta skall dock ej äga tillämpning å kronan tillhörig skogsmark, som står under domänstyrelsens förvaltning.

Nämnda lagbestämmelse, som gäller även för ecklesiastika skogar, innebär att stiftsnämnden, så länge lagen är i kraft, får vidkännas en avsevärd inskränkning i sin befogenhet beträffande de ecklesiastika boställenas vård och förvaltning. Praktiskt taget inga förvaltningsåtgärder kunna företagas på de med avverkningsförbud belagda områdena utan särskild framställning till skogsvårdsstyrelsen i varje förekommande fall. Det allmänna kyrkohemman, som stiftsnämnden förvaltar för kyrkofondens räkning, ligger helt under avverkningsförbud och har därigenom i huvudsak ställts under skogsvårdsstyrelsens förvaltning beträffande skogsskötseln. Om avverkning pågår, t. ex. av en försåld avverkningsrätt, och avverkningsförbud meddelas även omfattande avverkningsrätten, vilket skett här, uppkommer frågan om ersättning för arbetsavbrott och väntetid för avverkningsmanskapat, tills skogsvårdsstyrelsens eventuella tillstånd hinner utverkas. Detta kan taga avsevärd tid, då militärmyndigheterna fordra att bli hörda i varje förekommande fall.

Då de ecklesiastika skogarna stå under stiftsnämndens inseende och vård, borde nämnden i stället för skogsvårdsstyrelsen handha avverkningskontrollen på ifrågavarande områden, så mycket mer som utsyning för avverkning å ecklesiastika boställsskogar skall ske efter av stiftsjägmästaren meddelade anvisningar. Därigenom bleve det även en myndighet mindre, som skall höras i dessa ärenden, och färre anledningar till meningsskiljaktigheter.

Inom Härnösands stift äro tretton olika områden på sex ecklesiastika skogar i Jämtlands län och fem skogar i Västernorrlands län belagda med avverkningsförbud. Arealen produktiv skogsmark på dessa områden utgör 1 991 har, kubikmassa fr. o. m. 10 cm i brösthöjd 128 978 m³, inklusive 13 897 m³ lövskog, avverkning enligt gällande skogshushållningsplaner 13 043 m³, planerade skogsvårdsarbeten, röjningar och hyggesrensningar 617 har. En försåld avverkningsrätt på 460 m³ är under avverkning efter vederbörligt

tillstånd, en på 361 m³ kvarstår oavverkad, och en på 800 m³ är osåld. Det är alltså avsevärda skogsmarksarealer och virkeskapital, som beröras av förbudet. Enligt respektive skogshushållningsplaner fastställda avverkningar och skogsvårdsarbeten äro också rätt omfattande.

Under åberopande av det anförda har stiftsnämnden föreslagit, att om den nu ifrågavarande lagen förlängdes att gälla även efter den 30 juni 1944, i 1 § andra stycket måtte intagas bestämmelse om att vad som stadgats i första stycket ej skulle äga tillämpning på ecklesiastika skogar under stiftsnämndernas inseende och vård, samt att 4 § måtte kompletteras med bestämmelse att gottgörelse skulle gäldas av kronan även för arbetsavbrott och väntetid, då avverkningsförbud utfärdades för pågående avverkning.

*Departements-
chefen.*

Då behov alltjämt föreligger av bestämmelser i syfte att förhindra sådan skogsavverkning som kan menligt inverka på användbarheten av försvarsanläggningar av olika slag eller eljest föranleda avsevärd skada för försvaret, torde giltighetstiden för den ifrågavarande lagstiftningen böra förlängas, förslagsvis till och med den 30 juni 1945. Jag vill särskilt framhålla, att de med stöd av lagen utfärdade förbuden icke innebära något ovillkorligt hinder mot avverkning utan i regel endast avse att möjliggöra kontroll att avverkning ej sker på ett från försvarets synpunkt olämpligt sätt. Ansökan om ersättning med anledning av utfärdade förbud har hittills inkommit i tio fall.

Såsom förut nämnts, har stiftsnämnden i Härnösand ifrågasatt vissa ändringar i lagen därest denna bleve förlängd. Sålunda har stiftsnämnden ansett, att från lagens tillämpning borde undantagas ecklesiastika skogar, som stå under stiftsnämnds inseende och vård.

Vid tillkomsten av lagen var frågan om dess tillämpningsområde föremål för särskild uppmärksamhet. Enligt ett inom justitiedepartementet upprättat lagutkast skulle de föreslagna bestämmelserna om inskränkning i rätten att avverka skog vara tillämpliga på all skogsmark, oavsett vem som vore ägare därtill. I vissa yttranden, som avgåvos över lagutkastet, påyrkades emellertid, att skogar som ej stode under tillsyn av skogsvårdsstyrelse, såsom kronans och ecklesiastika skogar, måtte undantagas från lagens tillämpningsområde.

Vid remiss den 30 april 1943 till lagrådet av lagförslag i ämnet uttalade jag, att vad anginge kronan tillhöriga skogar, som stode under domänstyrelsens förvaltning, det syntes vara obestriddigt, att några lagbestämmelser av ifrågavarande innebörd icke påkallades av något praktiskt behov. Frågan om inskränkningar i avverkningen på dessa skogar syntes kunna ordnas genom överenskommelse mellan militärmyndigheterna och domänstyrelsen, och någon ersättning för kostnad och förlust på grund av minskad avverkning borde här ej komma i fråga. Beträffande de övriga skogar som icke stode under skogsvårdsstyrelses uppsikt — bland vilka främst märktes de ecklesiastika skogarna samt städernas skogar, av vilka de senare stode under domänstyrelsens inseende — framhöll jag, att dessa med hänsyn till bland annat ersättningsfrågan icke utan olägenhet kunde ställas utanför den före-

slagna lagstiftningen. Det kunde visserligen, enligt vad jag vidare uttalade, ifrågasättas att för dessa fall anförtro prövningen av ansökningar om avverkningstillstånd åt den myndighet som hade tillsynen över skogens förvaltning. För lagens tillämpning skulle det emellertid vara förenat med avsevärda olägenheter att uppdelat prövningen av frågan om avverkningstillstånd på flera olika myndigheter. Att därigenom samarbetet med de militära myndigheterna skulle försvåras, fann jag vara tydligt.

I enlighet härmed undantogs från lagens tillämpningsområde allenast kronan tillhörig skogsmark som står under domänstyrelsens förvaltning. Där länsstyrelse meddelat förbud mot avverkning å område som omfattar ecklesiastisk jord, kräves alltså även för avverkning å sådan mark tillstånd av skogsvårdsstyrelsen.

Vad stiftsnämnden i Härnösand anfört i sin skrivelse synes icke vara av beskaffenhet att böra föranleda någon ändring i den utformning lagen sålunda erhållit. Jag vill framhålla, att den prövning, som ankommer på skogsvårdsstyrelsen i fråga om avverkning på ecklesiastiska skogar vilka omfattas av avverkningsförbud, allenast avser att tillse att avverkning icke sker till men för försvaret. Redan i mitt förut berörda yttrande till statsrådsprotokollet den 30 april 1943 framhöll jag, att skogsvårdsstyrelsens prövning av de närmare villkoren för avverkningen kunde väsentligt begränsas bland annat när fråga vore om skogsmark som stode under inseende av stiftsnämnd. I de fall, då tvekan ej råder om att avverkningen kan ske utan att försvaret lider men, synes inhämtandet av skogsvårdsstyrelsens tillstånd icke behöva vålla någon tidsförlust av betydelse. Det är givetvis av vikt att skogsvårdsstyrelserna och vederbörande militära myndigheter, vilkas yttranden inhämtas, handlägga uppkommande frågor om tillstånd till skogsavverkning så snabbt som möjligt. Lagen har emellertid endast kort tid varit i tillämpning, och det torde med hänsyn därtill vara för tidigt att bedöma, huruvida några särskilda åtgärder i syfte att påskynda tillståndsförfarandet kunna anses erforderliga.

Stiftsnämnden i Härnösand har vidare föreslagit en ändring av lagens bestämmelser om rätt till gottgörelse av staten. I 4 § stadgas, att därest på grund av lagen tillstånd till avverkning helt eller delvis vägras eller återkallas och kostnad eller förlust därigenom åsamkas sökanden eller tillståndets innehavare, skäligen gottgörelse skall gäldas av kronan, om intrånget ej är att anse såsom ringa. Stiftsnämnden har ifrågasatt, att paragrafen borde kompletteras med ett stadgande att gottgörelse skall gäldas av kronan även för arbetsavbrott och väntetid, då avverkningsförbud utfärdas för pågående avverkning.

I anledning av vad stiftsnämnden i detta hänseende anfört vill jag framhålla, att staten i princip icke bör vara skyldig att gottgöra den enskilde för besvär och olägenhet som följer av att det i lagen föreskrivna tillståndsförfarandet måste användas. Såsom förutsättning för rätt till ersättning har därför i lagen uppställts, att tillstånd till avverkning helt eller delvis vägras eller återkallas. Vidare gäller, att gottgörelse utgår allenast om intrånget ej är att anse såsom ringa. Dessa förutsättningar för rätt till ersättning äro till-

lämpliga även för det fall, att avverkning redan igångsatts, när avverkningsförbud enligt lagen meddelas. Därest efter ansökan tillstånd till avverkningens fortsättande medgives, lärer regelmässigt icke någon större förlust ha vållats, och ersättning av staten bör då ej utgå. Emellertid kan givetvis tänkas att tillstånd meddelas så sent, att den avsedda tiden för avverkningen gått till ända eller avverkningen eljest icke längre kan bedrivas på sätt som åsyftats. Ett mera avsevärt dröjsmål med beviljande av tillstånd kan exempelvis ha föranletts av att det först efter ingående undersökningar kunnat konstateras att avverkningen kan medgivas utan skada för en i närheten befintlig försvarsanläggning. Därest i ett dylikt fall omständigheterna äro sådana, att det kan sägas, att tillstånd icke erhållits till den avverkning som varit i fråga, synes det i lagen givna stadgandets formulering icke lägga hinder i vägen för tillämpning av ersättningsreglerna. Med hänsyn härtill och då, såsom jag förut antytt, såsom huvudregel bör gälla att gottgörelse av staten ej skall utgå i de fall då tillstånd slutligen meddelas, anser jag någon ändring av lagens bestämmelser på denna punkt ej påkallad.

I enlighet med det anförda har inom justitiedepartementet upprättats förslag till *lag angående fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1943 (nr 458) om inskränkning med hänsyn till försvaret i rätten att avverka skog*.

Föredraganden hemställer, att lagrådets utlåtande över förslaget, av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar¹, måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Sigrid Linders.

¹ Denna bilaga, vilken är lika lydande med det vid propositionen fogade lagförslaget, har här uteslutits.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 25 februari 1944.

Närvarande:

justitieråden ALSÉN,
LIND,
regeringsrådet EKLUND,
justitierådet ERICSSON.

Enligt lagrådet denna dag tillhandakommet utdrag av protokoll över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 18 februari 1944, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag angående fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1943 (nr 458) om inskränkning med hänsyn till försvaret i rätten att avverka skog*.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av t. f. byråchefen för lagärenden i justitiedepartementet hovrättsassessorn Sven Romanus.

Lagrådet lämnade förslaget utan erinran.

Ur protokollet:

Bertil Crona.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 25 februari 1944.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, QUENSEL, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, GJÖRES, EWERLÖF, RUBBESTAD.

Efter gemensam beredning med cheferna för försvars-, finans-, ecklesiastik- och jordbruksdepartementen anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Bergquist, lagrådets denna dag avgivna utlåtande över det till lagrådet den 18 februari 1944 remitterade förslaget till *lag angående fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1943 (nr 458) om inskränkning med hänsyn till försvaret i rätten att avverka skog*; därvid föredraganden hemställer, att förslaget, som av lagrådet lämnats utan erinran, måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Sven Leffler.